

venire. Nonne inquit, fieri potest, ut amictus, aut calceus sit elegans, & pulcher, qui tamen alicui non conveniat? Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quae suo loco, suique personis convenit. Cicero, lib. 1. de Orat.

Apud Aegaeum Lacedaemoniorum regem, cum quidam rhetorem iudicasset, quod mirifice res exiguis verbis amplificaverit. Ego inquit, Rex, ne foretorem quidem arbitrer bonum, qui pro peccatis magnos induat calceos. Sensit vir prudentissimus, cum demum bene diceret, ejus oratio rebus convenit, ex quibus orationis qualitas patuit, quam ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Cum Graeci nollent rescindere pacta, quae cum Antigono, & Cratere pepigerant, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne graviore essent habituri Lacedaemonios, quam Macedones, Ovis, inquit, semper eandem edit vocem, ceterum homo multas, ac varias emittit voces, donec quod decrevit, confecerit. Hoc dicto significans fallendam esse fidem, si qua magna invitet utilitas. Nullum autem est animal cui tam varia vox sit, quam homo. Hoc apophthegma videri possit indignum Lacone, nisi post integritas hujus generis barbarorum commercio degenerasset. Dicit potest honestus aliquis usus esse veluti si quis admovent pro tempore, proque re nata variandum esse sermonis habitum. Est ubi loquendum sit severius, est ubi blandius, est ubi magnificentius, est ubi submissius, est ubi jucundius, est ubi durius: id si fiat circa perfidiam, prudentia est. porro ovilli mores dicuntur hominum stupidiorum, qui sese necesse Rebus, ac personis accommodare. Graecorum igitur constantiam Archidamus stultitia tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon.

PIAGATUS Oletus rhetor cum eloquentissimus esset, illius tamen orationem nil aliud vitabat, quam affectatio, nihil enim fere schemata dixit unquam. Ideoque cum pacatus rhetor Masiliis et obviari factus esset. Poteram, inquit, dicere, aye Olce. Affectatorem affectata salutavit oratione: usus enim est ironica occupatione, praeter omnem necessitatem, ut irriteret hominem semper affectate loquentem. Erasmus, lib. 8. apophth.

Orator.

DEFINITIO, & ETYMOLOGIA.

Orator, Graece *πρωτοβουλος*, oratorius dicitur. Venitque ab orando, hoc est dicendo. Differunt autem orator, rhetor, & declamator quod Orator est, qui in iudiciis, vel in concionibus causas agit: Rhetor, qui rhetoricam professatur: Declamator, qui aut docendi alios, aut excedendo se gratia fectam causam agit, ut in veris postea causis possit orare, quod declamare, dicitur, quare declamare erit fictio themate componere, hinc actiones ipsae orationes, & declamationes vocantur, ab orator dicitur oratorius, ria, rium, ut oratorius sermo, oratoria facultas, oratorum munus, oratorie adverbium, hoc est, more oratorio.

Oratores ab Hebraeis *Melissim* appellantur, a verbo *Melais* nulli, dulcem efficit. Hinc *psalmi* Co, dulcesco, permulceo cantu. Et latinum Melos, mulsim. Melitia, interpretatio, a verbo, *Liti*, interpretatus est.

Est autem oratoris persuadere dicendo. Et ut *Cic. lib. 1. offic.* dicit, est aperte, distincte, & ornate loqui.

Nomine oratoris, & docti ornandus est, qui scelus, fraudem, & quae nocentis possit dicendo subicere odio civium, supplicioque confringere: idemque ingenii praesidio innocentem iudiciorum poena liberare: idemque languentem, labentemque populam, aut ad decus excitare, aut ab errore deducere, aut inflammare in improbos, aut incitatum in bonos mitigare, qui denique quemcumque in animis hominum motum res, & causa possit tuler cum dicendo, vel sedare. *Cic. 1. de Orat.*

APOPHTHEGMATA.

DIOGENES oratores carpebat, quod studebant iusta dicere, sed eadem facere neglexerent. *Laert. lib. 6. Erasmus. Roter. lib. 3. Apophth.*

Idem, Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turba ministris, quod ad gratiam loqui cogentur, & serviliter adulari solidae multitudini. Coronas autem dicebat esse glorie pustulas *ignis* *divinae*; qualia nonnullis progeminant in naso, vultusque ex bile. *Laert. lib. 9.*

Idem, in caupona prandens, Demosthenem forte praetercunt invitavit, ut accederet. Id cum ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi: atque hic herustus quotidie versatur. Innuat oratores nihil aliud esse,

quam mancipia populi, nec esse par, ut illi pudeat servum populi videri, ubi populus affluide viveret. *Erasm. Roter. lib. 8. E. apophth.*

Idem, Oratores, ac ceteros omnia ad gloriam facientes appellabat *epicardiparus*, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam ut vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus: Ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem juxta Homerum, nullum animal homine miserius: Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem manifestam, ac populari multitudini, multorum capitum bellis, servirent servitute. *Laert. lib. 6.*

Demosthenes interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei, quam vini absumerem. *Ex Diomed. Meminit etiam Brus. lib. 4. c. 31.*

Idem Phocion Atheniensis brevis oratione utebatur, ceterum gravissimam, quem cum iugentem vidisset Demosthenes: Eecce inquit, mea orationis cultus foras. *Plut. in Phocione.*

Pyrrhus dicitur solebat, plures urbes suo imperio addidit, oratione Cyneae oratoris, ac legem, quam suis armis. *Valer. Max. in Brus. lib. 4. cap. 15.*

Ordo, dicitur a *ordinare*, quod est disponere, & in partem dividere. *Ordo* dicitur a *ordinare*, quod est disponere, & in partem dividere. *Ordo* dicitur a *ordinare*, quod est disponere, & in partem dividere.

Pro ditione apta verum parvum, *disparium* quod dicitur a *disparium*, quod dicitur a *disparium*, quod dicitur a *disparium*, quod dicitur a *disparium*.

Ordo vero pro disciplina, sive Ecclesiastica, sive Politica, dicitur a *disparium*, quod dicitur a *disparium*, quod dicitur a *disparium*.

Ordo. Ordinatio.

Ue est *signaculum spirituale*, sive Sacramentum in quo legitur a Christo institutum, quod Sacramentum Ordinis vocatur, per quod spiritualis in Ecclesia potestas confertur, hoc loco considerabitur.

DEFINITIO, ET ACCEPTIO VARIA.

Definitur Ordo a *Magistro Sententiarum*, esse signaculum quoddam Ecclesiae, sive signum externum, per quod spiritualis quaedam potestas traditur ordinato, addunt communitur Theologi, ad Sacrosanctum Christi corpus directa. Siquidem ordines omnes, sive ad consecrandum Christi corpus, aut aliquid circa illud ministerium exhibendum, a Christo sunt instituti.

Dupliciter autem nomen ordinis accipitur, ut recte observavit *Scotus*. Primum pro ipsa potestate, & gradu, quomodo dicitur in Ecclesiastica, & caeteris hierarchiae esse plures ordines. Secundum pro ordinatione, sive ritu externo, quo illa potestas confertur, etque illius definitio, quam supra tradidimus. *Vide paulo post, Ordinum distinctio.*

EST SACRAMENTUM.

Fidei est, Ordinationem, sive Ordinem esse verumque proprium Sacramentum a Christo institutum. Ita definit *Concilium Tridentinum*, sess. 22. cap. 3. & ante illud, *Concilium Flor.*

Negant Lutherani. *Calvinus* quomvis duo tantum ponat Sacramenta omnibus fidelibus communia, tamen *lib. 4. Instit. c. 14. §. 20. Et cap. 19. §. 31.* agnoscit ordinationem esse verum Sacramentum.

Catholici omnes affirmant: Est enim ordinatio signum rei factae, quod habentem sanctificat, quippe ritus, sive symbolum illius externum est manuum impositio, cuius ritus lex Evangelicae meminit, ut dicemus infra, & significat gratiam, & potentiam, qua ordinato confertur, de qua Paulus Timotheum monet, Noli negligere gratiam, quae in te est, & per impositionem manuum presbyterii, ubi loquitur Apostolus de impositione manuum ordinataria, sive consecratoria. Sic & paulo post in *Epistola*, c. 1. dicit: Admonere te ut relinques gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum. Utramque enim hic causam gratiae explicat, principalem, quae est Deus, instrumentalem impositionem manuum, & vox *χρησται*, quae hic Apostolus utitur, est communis ad significandum omne Dei donum, tamen hic usurpat pro dono gratiae sanctificantis, ut seipsum explicando Apostolus infirmat, dum subdit gratiam, quam vult Timotheum relinquitur, esse spiritum timoris, virtutis, dilectionis, & sobrietatis: Ita *Chrysostomus*. *Theop. c. 4. ubi, in illum Pauli locum.*

MATERIA, ET FORMA.

Materia hujus Sacramenti est illud instrumentum, sive signum sensibile

sensibile, per quod ordinis cuiusque potestas, & officium definitur, & per cuius traditionem ordo confertur. Sic presbyteratus materia est calix cum vino, & patena cum pane: Diaconatus liber Evangeliorum, sive Sacramentum calix, & patena quaedam. Sic de aliis, in quibus illud materiae locum obtinet, vado iidem assignatur ad ministerii sui officia exequenda.

Forma vero sunt verba, quae ab ordinante dicuntur, dum signa illa externa exhibent ordinando praesenti, eaque tangenti.

QUAEDAM DE MANUS IMPOSITIONE.

Manus autem Impositio est de essentia hujus Sacramenti secundum communem, estque partialis illius materia: Cum Episcopalis ordo, & sacerdotalis, quod de Diaconatu etiam docet Bonaventura *dist. 24. p. 2. q. 4.* futurus sit essentialiter imperfectus, absque hac impositione collatus.

Scriptura enim, & Patres passim vocant ordinationem *χρησται*, id est manus impositionem, & scribit *Simon Metaph. in vita S. Joan. Chrysostomi* cum ei manus imponeret Episcopus Antiochenus, ut eum Presbyterium crearet, continuo in eum descendit Spiritum S. in forma columbae.

Augustinus, de *gestis cum Emerito*, & alibi dicit, manus impositione ordinari Sacerdotes. Et *Ambrosius*, *lib. de dignitate sacerdotum*. hac caeremonia dicit persequi ordinationem. Homo inquit manum imponit, & Deus largitur gratiam. *Vide S. Tb. in 4. dist. 15. q. 1. art. 1.*

Pro majori intelligentia notari potest, in Presbyterii ordinatione duplicem consecrationem, unam consecrandi Evangelicam, estque potestas in corpus Christi verum: eaque habet per materia calicem, & alteram abfolvendi a peccatis, estque potestas in corpus Christi mysticum, quae confertur per impositionem manuum, utriusque autem hujus caeremoniae meminit *Ordo Romanus*, qui liber est admodum antiquus.

EJUS SIGNIFICATIO.

Significat autem haec manuum impositio, Sacerdotes vel viciniam Deo deinceps offerri, & consecrari ad eum modum, quo olim victimae offerredae manus imponebant Sacerdotes. *Exod. 29.*

Sic & filii Israel Levitis manus imponentes significabant, quod eos velut a se abdicarent, Deoque offerrent. *Num. c. 8.* Quod etiam Romanis in usu fuit, dum servos libertati restituerent; tenentes enim caput servi dicebant, Hunc hominem liberum esse volo, & mittebant eum manu sua. *Vide Manuissim pro libertate.*

De Diaconis etiam traditur, quod primitus fuerint ordinati per manus impositionem tantum ad certa ministeria: nondum enim erat Evangelium, quod legerent, quod postmodum eis traditum: Credibile autem tenet *Bellar. l. 1. c. 9. de Sacros. Ord.* Christum in situ illas omnes ordines materias, non quidem in particulari, sed declarando generatim, eos consecrari per instrumentum, quo eorum potestas significaretur, caeremoniam.

Acceptemas, cujus fama late sparsa est per Orientem, cum in domuncula seipsum inclusisset, sexaginta annos transegit, neque videns, neque loquens: sed in seipsum conversus, & Deum visione apprehendens, illinc omnem accipiebat consolationem. Cum autem se ad hinc migrandum pararet, praedixit, quod post quinque dies vitae finem esset accepturus; excepti autem omnes, qui vellent eum videre: Cum autem Ecclesiae quoque venisset Antistes, eum quidem urgebat, ut iugum acciperet presbyterii: Novi, dicens, o pater, & tuae Philosophiae altitudinem, & quanta fit mea paupertas. Sed cum mihi sit credita Pontificis administratio, ex hac, non ex illa ordino, manus imponens. Accipe ergo, inquit, donum sacerdotii, mea quidem dextera ministrante, sanctis, autem Spiritu gratiam suppeditante. Ad haec fertur dixisse paucis post diebus hinc migraturus: De his, inquit, minime decerabam: si enim diutius essem vixiturus, omnino fugissem hoc grave, & terribile onus sacerdotii, pertimescens reddendam depositi rationem. Quoniam autem non ita diu habere recedam, iis, quae hic sunt relictis, iussis non invitus parco. Statim ergo nullo docente, hic quidem stultus ganeo, expectabam gratiam: ille vero, manum imponens etiam admittit spiritum. Cum autem accepto sacerdotio vixisset paucos dies, vitam mutavit. *Hist. SS. Patrum Theodorici cap. 15.*

Quid revelatum sit Leoni Papa de impositione manuum, ita scribit Sophronius: Cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes monasteriorum cremi Abbates, ut adorarent eum: inter quos adfuit & ego cum Abbate meo: coepit magnum eum onus, & intolerabile mihi in iunctum est, sacerdotium dignitas me terret immodice, Petri, & Pauli similitudo est regere rationales ani-

mas: ego autem infelix peccator sum, plus enim, quam caetera timeo ordinationis sarcinam. Nam inveni scriptum, quia beatissimus, & Angelis aequalis Leo Papa, qui Romanorum Ecclesiae praesuit, quadraginta dies perseveravit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigiliis, & orationibus insistentis; petensque ab Apostolo, ut pro se apud Deum intercederet, ut dimitterentur sibi peccata sua. Impletis diebus quadraginta, apparuit ei Apostolus Petrus, dicens ei: Oravi pro te, & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, praeterquam impositionem manuum. Hoc solam abs te requireret, sive bene, sive fortasse male egeris. Sed quid est, inquit *Baron.* Omnia tibi sunt dimissa peccata praeter manuum impositionem? Num peccata ex parte dimitti possunt? Minime gentium si ad culpam referas. Caeterum quoad poenam, dici debent dimissa fuisse S. Leoni peccata. Quod enim facile fit in his peccare etiam prudentem Episcopum, iure S. Apostolus monet ita Timotheum: Nemini citio manus imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Illi ergo remanebat S. Leo delictorum poenis obligatus, quae illis pertraherent, qui ab eo indigni promoti fuissent ad ordines. Tunc namque dicuntur Praesules communicare peccatis alienis, dum indignis conferunt ordines, & ministeria. Quod si haec sunt in viridi, in arido quid fiet? Leone quis sanctior, atque prudentior, ut tantum periculum liber transillat? *Sophron. prat. spir. c. 149. apud Baron. tom. 6. an. 467. 6.*

MINISTER.

Omnium Ordinum minister est Episcopus, ut cojus fit deputare Ecclesiae ministros, sicut in Repub. Politica ad Principem id pertinet. Unde Episcopus dicitur ordinarius hujus Sacramenti minister. Quosdam ordines extra ordinari ex delegatione Papae confertur inferiores Episcopis, v.g. Abbatibus presbyteri, & benedicti, quibus indultum Tonsum, & minores ordines conferre suis Regularibus, immo & secularibus habitibus dimissoria sui Episcopi.

Presbyteri Cardinales etiam ex consuetudine confertur ordines minores, ait *Em. S. in summ.*

Etiam Subdiaconatum a sacerdote simpliciter conferri posse, docet victor Scares, & alii, quin idem Victor fateatur, se bulam vidisse, qua quibusdam Abbatibus Ord. Cisterciensis id conceditur. *Vide infra Ordinum probatio, collatio.*

Decernit autem *Concilium Tridentinum*, sess. 23. c. 3. ut Episcopi pro seceptis ordinibus conferant, quod si aegritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter, quam exanimatos, & probatos ad alium Episcopum mittant.

LOCUS.

Quamvis Christus in Coenaculo primos ordinaverit sacerdotes, tamen constat jam olim sacros ordines Extra Ecclesiam conferri non consuevisse, aut locum aliquem sacrum. Novissimae autem per *Concilium Tridentinum*, *supra*, c. 8. decernitur, ut in Cathedrali Ecclesia, vocatis ad id Ecclesiae Canonici, publicè celebrentur Ordinationes: Si vero in alio loco dioecesis, praesente illius Clero, dignior semper ecclesia adeatur, juxta *Concilium Carthagen. cap. 12.*

TEMPUS.

Statuta a Jure Tempora ordinandi, nempe publicè, & communiter sunt Quatuor Anni tempora, Sabbatum ante Dom. Passionis, & Pascha. *Henricus*, in *summ. p. 2. l. 10. Rebuffus in praxi benef. p. 2.* Unde Episcopus speciale licentiam habere debet, ut extra haec tempora ordinet. *Quarant. in sum. bullarum.* Sed intelligunt de Ordinibus majoribus communiter: quia Minores diebus festis conferri posse, idem admittat. Et Fratibus Minoribus, ac aliis nonnullis, ut etiam quoad Majores ita ordinari possent, indultus Clemens VIII.

ORDINUM DISTINCTIO, ET NUMERUS.

Ordo Ecclesiasticus bifariam apud scriptores usurparur, uno modo proprie, alio communiter, & quidem communiter dicuntur Ordines omnes illi, qui quomodocumque dedicantur divinis officiis, & obsequiis, licet non referantur ad sacrificium. Quomodo Monachi, virgines, viduae dedicant: nec non laborantes in defunctis sepelientes, ordines aliquando dicuntur a Patribus. Sic legitur de ordine Diaconis, & viduarum, quae incumbant instructioni mulierum, & baptizabantur, ut tradit *Epiph.* Sic & sepultura mortuorum olim habebatur actio religiosa, eamque inter Christianos exercent Alexiani.

Proprie illi dicuntur Ordines, qui certo ritu sacro, & solemniter conferuntur ab Episcopo, & ad certum ministerium officio divino exhibendum referuntur. Hujusmodi Ordines sunt 7. Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus,

nus, Acolythus, Lector, Exorcista, Oſtiarius. Tonſura enim, five Clericatus non eſt ordo, ſed preparatio duntaxat ad reliquos ordines.

Ordines dividuntur in Maiores, five Sacros, & Minores, ac minus ſacros, quae diſtinctio ſumitur ratione materiae, quia ſcilicet verſantur circa materiam ſacram, tales ſunt tres priores, qui referuntur ad ſacrificium corporis, & ſanguinis Domini. Quatuor reliqui ſunt minores. Atque hinc eſt, quod Episcopatus quamvis ſit ordo diſtinctus a Sacerdotio, non tamen id obtinet, quoad ſacrificium, circa quod idem miniſterium exhibet Sacerdos, & Episcopos. Unde volunt quidam, utriusque eundem eſſe characterem, non tamen aequaliter extenſum.

Septenarii autem illius numeri hanc rationem aſſignat S. Thom. nempe hanc ordinum diverſitatem deſumi ex diverſis functionibus ad Euchariftiam, quod alioquin principaliter omnes referuntur, & quidem quatuor directe ad ipſam pertinent, nempe Euchariftiae conſecratio, & ob hanc eſt ordo Presbyterii: Diſpenſatio, & ob hanc eſt Diaconatus: Materiae preparatio, & idcirco Subdiaconatus inſtitutus fuit. Ejuſdem materiae ad altare praefatio, eſtque munus Acolythi. Tres aliae B functiones pertinent ad diſpoſitionem ſuſcipientium in mundum, quos triſariam Dionyſius partitur, vel enim ſunt: Inſideles credere nolentes, qui a myſteriiſ divinis arceſcunt, quod faciunt Oſtiarii vel ſunt, qui ſidem ſuſcipere deſiderant, ſed nondum ſunt in ea inſtructi, ad quos erudiendos Lectores ordinantur, vel alii a Demone poſſidentur, ut emergunt, & propter illos conſtituti ſunt Exorciftae.

RITUS, ET OFFICIA SINGULORUM. Ac prima.

OſTIARIORUM.

Post primam Tonſuram, quam diximus eſſe quamdam preparationem ad reliquos ordines: ad Oſtiarii ordinem primus gradus fieri conſuevit. Ejuſ autem munus eſt, templi claves, & januam cuſtodire, & aditu templi arcere eos, quibus ingredi interdictum erat. Ad ſanctum etiam Miſſae Sacrificium aſſiſtebat: curaturus, ne quis propius, quam par eſſet, ad ſacram aram accederet, & Sacerdotem rem divinam facientem inſpiceret.

Alia etiam miniſteria ei commiſſa erant: ut ex ritibus, quae in eius conſecrationem adhibentur, perſpicere poſſit. Nam Episcopos claves ad altari acceptas ei tradens, quem Oſtiarium vult conſtituere: Sic age, inquit, quaſi Deo redditurus rationem pro his rebus, quae his clavibus recluduntur. Magnam autem in antiqua Eccleſia huius Ordinis dignitatem fuiſſe, ex eo intelligitur. Quod his temporibus in Eccleſia ſervari animadvertimus. Nam Theſaurarii officium, quod idem erat Sacerdarii cuſtos, quoad Oſtiarii pertinebat, inter honeſtiores Eccleſiae functiones etiam nunc habetur.

LECTORUM.

Secundus ordinis gradus, eſt Lectoris munus. Ad eum pertinet in Eccleſia novi, & veteris Teſtamenti libros clara voce, & diſtincte recitare, praefertim vero eos, qui inter nocturnam palmodiam legi ſolent. Ejuſ quoque partes erant, prima Chriſtiane religionis rudimenta fidelibus tradere.

Episcopos itaque: praefente populo, in ejuſ ordinatione librum, quo deſcripta ſunt, quae ad hanc functionem pertinent, illi tradens, inquit: Accipe, & eſto verbi Dei relator: habiturus ſi fideliter, & utiliter impleveris officium tuum, participabis, qui verbum Dei bene miniſtrantur ab inſilio.

EXORCISTARUM.

Tertius ordo eſt Exorciftarum, quibus poteſtas data eſt nomen Domini invocandi in eos, qui ab immundis ſpiritibus obſidentur. Quare Episcopos, cum eos inſtituit, librum, in quo exorcismi continentur, eis porrigit, uſus ea formula verborum, Accipe, & commenda memoria, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos, five baptizatos, five Catechumenos.

ACOLYTHORUM.

Acolythorum quartus eſt gradus, & ultimus eorum omnium, qui minores, & non facti appellantur. Eorum munus eſt miniſtros maiores, Subdiaconos, & Diaconos, in altaris miniſterio aſſeſtari, eisque operam dare. Praeterea lumen deſerunt, & aſſervant, cum Miſſae ſacrificium celebratur, praecipue vero cum Evangelium legitur, ex quo & Ceroferarii alio nomine vocati ſunt.

Cum itaque ordinantur, hic ritus ab Episcopos ſervari conſuevit: Primum quidem, poſtquam eos officii ſui diligenter

admonuit, lumina eorum ſingulis eradit in hunc modum: Accipe Ceroferarium cum cetis, & ſcias ad accendenda Eccleſiae lumina mancipari in nomine Domini. Deinde etiam urceolos vacuos, quibus aqua, & vinum in ſacrificio miniſtratur: Accipe urceolos, ad fufferendum vinum, & aquam in Euchariftiam ſanguinis Chriſti, in nomine Domini.

SUBDIACONORUM.

A maioribus Ordinibus, iſdemque non ſacris, de quibus haecenus dictum eſt, ad majores, & ſacros legitimus aditus, & adſenſus patet. In eorum primo gradu Subdiaconus collocatur; cujuſ munus eſt, ut nomen ipſum declarat, Diacono ad altare inſervire, ſacra enim lintea, vaſa, panem, & vinum ad ſacrificii uſum neceſſaria parare debet. Epistolam quoque olim a Diacono in Miſſa recitabat. Subdiaconus legit, ac tanquam lectus ad ſacrum aſſiſtit, prohibetque ne ſacerdos, ſacra faciens, a quoſquam perturbari poſſit. Haec autem, quae ad Subdiaconi miniſterium ſpectant, ex ſolemnibus caeremoniis, quae in illius conſecratione adhibentur, licet cognoſcere.

Primum enim Episcopos legem perpetuae continentiae huic ordini impoſitam eſt admodum, eicique neminem in Subdiaconum ordinem cooptandum eſſe, cui ultro accipere hanc legem non ſit propoſitum: deinde, poſt ſolemnem Litaniarum praecationem; quae Subdiaconi munera, & functiones ſunt, enumerat, atque exponit. His peractis eorum ſinguli, qui ordinantur, ab Episcopos quidem calicem, & ſacram patenam accipiunt; ab Archidiacono vero, ut intelligatur. Subdiaconum Diaconi officio ſubvenire, urceolos vino, & aqua plenos, una cum lebere, & linteo, quo manus abſterguntur, dicente Episcopos: Videte, cujuſmodi miniſterium vobis traditur: ideo vos admonet, ut ita vos exhibeatis, ut Deo placere poſſitis. Adduntur praeterea aliae preces.

Ad extremum, cum Episcopos ſacris veſtibus Subdiaconum ornavit, ad quarum ſingulas propria verba, & caeremonia adhibentur, tradit ei Epistolam librum, ac dicit: Accipe librum Epistolatum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis, quam pro deſunctis.

DIACONORUM.

Secundum ſacrorum ordinum gradum Diaconus obtinet: cujuſ miniſterium latius patet, ſanctiſque ſemper habitum eſt, ad eum enim pertinet, Episcopos perpetuo ſequi, concionantem cuſtodire, eique, & ſacerdoti ſacra facere, vel alia Sacramenta adminiſtranti praefato eſſe, & in Miſſae Sacrificio Evangelium legere. Olim vero ſidelium animos ſaepe excitabat, ut ſacra attendere, ſanguinem etiam Domini miniſtrabat, in quibus Eccleſiis ea conſuetudo erat, ut fideles Euchariftiam ſub utraque ſpecie ſumerent.

Diaconos praeterea Eccleſiaſticorum bonorum diſpenſatio commiſſa erat, ut unicuique ad victum neceſſaria ſubminiſtraret.

Ad Diaconum etiam pertinet, tanquam Episcopos oculum, perveſtigare, quinam in urbe pie, & religioſe, quae ſecus vitam traducant; qui ad ſacrificium, & concionem ſtatim temporibus conveniant, qui ruſus non conveniant; ut cum de omnibus Episcopos certorem fecerit, ille vel privatum unumquemque hortari, & admonere, vel palam corrigere, & obſurgere poſſit, ut ſi magis profecturum intellexerit.

Catechumenorum etiam nomina recitare debet, & eos, qui Ordinis Sacramento initiandi ſunt, ante Episcopos ſtatueret.

Licet ei praeterea, ſi abſit Episcopos, & Sacerdos, Evangelium explanare, non tamen eſt ſuperiori loco, ut intelligatur, hoc ejuſ proprium munus non eſſe.

Quanta vero diligentia adhibenda ſit, ne quis eo munere indignus ad hunc Ordinis gradum aſcendat, Apoſtolus oſtendit, cum ad Timotheum Diaconi mores, virtutem, & integritatem expoſuit.

Hoc idem ſatis etiam declarant ritus, & ſolemnis caeremoniae quibus ab Episcopos conſecratur. Pluribus enim, & ſanctioribus precibus ad Diaconi, quam ad Subdiaconi ordinationem utitur Episcopos, & alia addit ſacrarum veſtium ornamenta. Praeterea manus ei imponit: quod quidem ab Apoſtoliſ ſanctitatem eſſe legitimus, cum primum Diaconos inſtituerunt. Denique Evangeliorum librum ei tradit, his verbis: Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis, quam pro deſunctis, in nomine Domini.

SACERDOTIUM.

Tertius, omniumque ſacrorum ordinum ſummus gradus eſt Sacerdotium: qui vero illo praeditus ſuit, eos veteres patres duobus nominibus vocare ſolent, interdum enim Presbyteros appellant, quod Graece ſeniores ſignificat; non ſolum propter aetatis maturitatem, quae huic ordini maxime neceſſaria eſt, ſed multo magis propter morum gravitatem, doctrinam, & prudentiam. Ut enim ſcriptum eſt, Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neque annorum numero computata, cani autem ſunt ſenſus hominis & aetate ſenectus, vita immaculata. Interdum vero Sacerdotes vocant, tum quia Deo conſecrati ſunt, tum quia ad eos pertinet Sacramenta adminiſtrare, ſacraſque res, & divinas tractare.

ORDINUM ANTIQUITAS.

Joannes Calvinus, de Ordinum, praecipue minorum, antiquitate, ita loquitur lib. 4. Inſt. c. 19. §. 27. Primitiva, inquit, Eccleſia incoegni fuerunt, & multis poſtea annis excoegitati. Sed ſalva eſt hanc Calvini ſententiam, uterque Clemens, & Ignatius, Apoſtolorum diſcipuli: teſtantur enim eorum ordinum meminiſſe. Clemens lib. 8. conſtit. omnium ſere Ordinum etiam minorum ritus declarat.

Ignatius autem in epiſt. ad Antioch. ita concludit: Saluto, inquit, inquit Presbyterum veſtrum, ſaluto ſanctos Diaconos, ſaluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Oſtiarios laborantes, Exorciftas.

Ad haec tempore S. Cypriani omnes ordines erant in Eccleſia, nec tamen tunc ceperunt: Nam ut de re antiqua, & ubique recepta loquuntur auſtores illius temporis, qui ſane non multum aberrant ab Apoſtoliſ temporibus, Cyprian. l. 2. epiſt. 10. Exemplaria, inquit, eadem nunc quoque per Metium Hypodionandus a me miſſum, & Nicephorum Acolythum tranſmiſiſſi, lib. 2. epiſt. 5. & lib. 4. epiſt. 5. ſcribit ſe ordinale Lectores Aurelianum, & Celeſtium lib. 5. epiſt. 14. Presbyter, inquit, de Clero, & Exorcifta, & Lector Lucianus ſcripſit.

Eodem tempore ſcripſit Epistolam S. Cornelius ad Fabianum Antiochenum, quae haec ſunt verba apud Euſeb. lib. 6. biſt. Eccleſ. c. 33. Iſ ergo, qui Evangelium vindicabat, neſciebat in Eccleſia Catholica unum Episcopos eſſe debere, ubi videbat eſſe Presbyteros 46, Diaconos 7, Subdiaconos 7, Acolythos 42, Exorciftas, & Lectores cum Oſtiariis 52.

Omittit Concil. Laodicen. can. 24. & Carthaginense. 4. canon. 2. & ſeq. in quibus omnium ordinum ſit mentio, quorum hoc celebratum eſt ante annos m. c. illud ante annos m. cc. ex quibus ſatis colligitur, rem eſſe longe antiquiorem, quam putet Calvinus. Videatur Robertus Bellarm. in lib. de Clericis.

EXEMPLA, ET APOPTHEGMATA

ILLORUM, QUI PRÆ HUMANITATE SACRIS

ORDINIBUS INITIARI RECUSANT.

Quemadmodum ad civilem Reip. ritē gubernandam ſemper neceſſarius eſt, & ſuit civilis Magiſtratus: ita ad Spirituale Chriſti in terris regnum decenter adminiſtrandum, etiam ſpiritualis poteſtas ſemper fuit neceſſaria: eaque titulo Ordinis nuncupatur veteres. Quam dignitatem, quod ardua ſit, aſperam, quandoque viri ſancti, & quidem B. Ephrem a Baſilio rogatus, cur, cum idoneus eſſet, ad ſacrum Presbyterii ordinem nunq. promovetur; reſpondit: Quia peccator ſum, & indignus, quia tam auguſto muneri deſerviam. Sur. rom. x. in vit. Baſ.

NECTARIUS Episcopos Martyrium quandam virtutem ſanctiſſimum nitebatur promovere in Diaconatu: ille totis viribus remittens, Ego aiebat, olim facti baptiſmatis factus particeps, in uſu vite meae ſemper antiquum obtinui, & ita ordinationem non admiiſi. Beyerlinck in Apoph. Chriſt. ex Sozom.

Legimus S. Marcum Evangelium pollicem ſibi amputaſſe, ne ſacerdotio initiaretur, quamvis poſtmodum Alexandria Episcopos ordinatus fuerit, tantum conſentens ſidei praedeſtinata potuit electio, ait S. Hieron. arque eo compelli fuit dignior, quod magis reſugit. In Proſ. ante Mare.

Itac Monachus cum ſciret decretum a ſuperioribus ſibi preſbyteratum, ex Scythia migravit in Aegyptum, vana ſolitudinis ſeſſum quaerens, ut hominum vitare conſpiceret, Beyerlinck P. 3. Prompt. Mor. in celeb. x. Miſſae: loco r. poſt med. ex vitis SS. PP.

De Daniele Styliſta memoratur, quod non niſi dudum reſuſcitatus ſacerdotio inſigniri ſe ſiſt paſſus.

Minorum Pater magnus Franciſcus nunquam induci potuit, ut a Diaconatu ad ſacerdotium conſcenderet: quod ſe indignum aſſumere eo honore, quem Angelica dignitate aſſumebat potiorum. Idem ibid.

Videatur Locus de Episcopos, & Episcopos.

ORDINANDORUM PROBATIO.

Monet Timotheum Episcopos Paulus. Manus cito nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis. Ubi de ordinationis officio loquit Apoſtolus, docent Chriſt. Oſt. Theodor. Oecumen. & paſſim omnes viri ergo, ut neminem ad gradum in Eccleſia admittat, niſi eo ſe dignum eruditione, & converſatione praefiteri, ne alias particeps fit omnium peccatorum, & ſcandalorum, quae committit.

Hinc Concil. Triad. ſeſſ. 23. c. 7. inherens antiquorum Canonum veſtigis, cap. quando diſt. 24. decernit, ut quando Episcopos ordinationem facere diſponit, omnes qui ad ſacrum miniſterium accedere voluerint, ſeria quarta ante ipſam ordinationem, vel quando Episcopos videbitur, ad civitatem evocentur. Episcopos autem Sacerdotibus, & aliis praecipientibus viris, peritis divina legis, ac in Eccleſiaſticiſ ſanctiſſimis exercitiis ſibi adſeitis, ordinandum genuit, perſonam, aetatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inveſtiget, & examine. Ubi quod de genere dicitur, intelligitur an legitimum thoro natus, & liber, non autē referatur ad deſcendentes a Judais, ut multi opinantur. Eſt namque idem Deus Judaeorum, & Gentium.

Hinc etiam illi, qui ad alium Episcopos, cui non ſubſtant nec ratione originis, neque titulo beneficii Eccleſiaſtici, ordinandi mittuntur cujuſcumque privilegii praetextu, admitti ab illo non poſſunt, niſi eorum probitas, ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat, Ordinas a collatione Ordinum per annum, Ordinatus a ſuſceptorum executione ad nutum Ordinarii ſui ſuſpenſus decernitur, a Triad. ſupra c. 8. voluit inſuper idem Concilium, hoc ſine ſieri denuntiationes in Parochia de ordinandis, ut conſter de eorum moribus, & converſatione. Ideo in Ordinatione Diaconi, & Presbyteri ex antiqua conſuetudine etiam conſuli ſolebat populus ſuper qualitate ordinandorum, & ſervatur adhuc aliqua illius formula in Pontificis. Religioſi vero Superiorum ſuorum commendationem, & praedictorum teſtimonia exhibere Ordinandis debent. Quoad Eruditionem neceſſariam, ea pro quilibet locorum non eadem requiritur. Doctiores enim miniſtros Dei Eccleſia requirit, ubi illa aſſidua bella, cum haereticis, quam alibi. Item ubi pauciores, quam ubi delectus: Generaliter tamen Ordinandis majoribus Ordinibus exadē legant, tantumque proſecerint in lingua Latina, ut intelligant, quae legunt, ſaltem ſenſum eorum litteralem percipiant. Deinde capaces ſint numeris ſui excedendi, & callent ea, quae ad illud requiruntur. Unde ad alium ultierorem Ordinem aſcendere prohibentur, niſi prius in ſuſcepto ſe per annum exercuerint, & de eo docuerint per idoneum teſtimonium, niſi Eccleſia neceſſitas aliud poſtulet, aut Episcopos aliter viſum. Idem Concil. ſupra c. 17. & 14.

Quin ipſos ordines Minores jubet Concilium non conſerri niſi per temporum interſtitia, ut ita cum aetate vitae mererent, & doctrina major accreſcat, c. 2. de Reſorm. neque poſſant eodem die plures Majores uni, & eidem conſerri. Ibidem c. 13.

Admodum vero ejuſ impetum eſſe oportere in ſacro hoc Senatu ſeligendo, docuit Marcianus Episcopos, qui, cum Sabbathum quandam ex Judo factum Chriſtianum ad ſacros Ordines admiiſſet, quem poſtmodum ambitionis, & Judaei erroris ſtudioſum intellexerat ſue inſidiae, & levitatis conſcius, crebris ſecum obmurmurabat: Satis fuiſſet manus in ſpinas miſſiſſe, quam earum impoſitione Sabbathum ad gradum presbyterii deſignare. Haec etiam Antiliſtum noſtri temporis lamenta: dum vident eos, qui in ſacrum Senatum cooptulatores adſciverunt, ſacriſcientis canis agitatoſ furis, ad ſacriſegum barathrum, Deo, & Fide preſens, impie deſcendere, ſiſſam Reformatae religionis praetextus imaginem. Ex Socrat. lib. 5. c. 20. Beyerlinck in Apoph.

Legitur in vita S. Leonis Papae I. quae operibus illius praefigitur, quod ex S. Hieronimo refert Baron. anno 461. quod cum orationibus, & jejuis intendere ad ſepulchrum S. Petri, & Dei miſericordiam, ac peccatorum veniam imploraret, hoc reſponſum a S. Petro accepit. Depracatus ſum pro te Dominum, remiſſique ille tibi peccata, ut ſolium hoc a te expectandum, poſtulandumque ſuperſite, quibus adverſus Apoſtolicam legem manum temere impoſueris. Refert Cornel. a Lapide in Conc. epiſt. x. ad Tim. 5.

INDIGNE AD ORDINES SACROS SE

INGERENTES PUNITI.

Narrat Nodgerus in vita B. Remachi c. 11. apud Sur. 3. Sept. fuiſſe Clericum monaſterio ſuo valde utilem, & commo-

dom. Accidit autem inquit, Comississimam quandam pro salute sua fibulam auream ex voto ad nos mittere, elemosynam ergo. Ecce Damon, qui hominum animos explorat, in qua vitia procliviores sint, occasione arrepta, hujus clerici mentem pererrat. Ille vero suggestionem non respiciens, oculos ad fibulam adiecit, eamque clam suscipitur. Non diu post Abbas noster Rayengerus dum quoddam e nobis ad sacros Ordines vult promoveri, ad Episcopum nos mittit, adjuncto nobis etiam clerico, de quo agimus. Erat tum Quadragesima. Est autem ille tanti sacrilegii fidei et conscientie, nulla tamen id neque confessione, neque poenitentia expiavit, sed confidenter nobiscum proficiscens, Diaconus ordinatus est, non attendens, quod scriptum est: *Mundamini, qui servis vasa Domini*; cum utique eos, qui corporis, & sanguinis moribus esse oporteat. Absolutio deinde sacrificio, & precibus moribus esse oporteat. Absolutio deinde sacrificio, & precibus moribus esse oporteat. Absolutio deinde sacrificio, & precibus moribus esse oporteat.

B benevolentia adhibemus, sed frustra omnia, divino iudicio, in eum sui sibi diabolo vindicante. Totam noctem discutiuntur animis, & valde affliguntur. Tandem benignus Deus, nolens apud externos tam sedum casum nobis cedere ad ignominiam, profligato demone, praesertim, ut nobiscum incolomis rediret. Erant integra tum hebdomada nullam sentie maligni illius infestationem. Qua Dei benigne reddidit hostem valentem. Nam cum Completores preses Dominico die proolveremus, acris a demone corripitur, quod incerti estemus, num Satanae vexatio illa esset. At tamen per fratrem commiseratione nobiscum vicissim apud eum vigilabamus, visusque est nobis crebris, quam olim Saul, exagitari. Interim brachium dextrum, quo raperat aurum, penitus extarefecit. Nobis dubitantibus, an casu id acciderit, vel divina animadvertione, Abbas rem alius perpendens, nequaquam censuit id casu tribuendum, sed hominem dixit diaboli laqueis confictum teneri. Monebat eum, quod statim a sacris accepti Ordines, divinitus punitus esset, & unde animae remedium capiendum erat, id ei verum esset in perniciem. Noverat scriptum, gravius eum condemnari, qui indignus suscipit, quod non meretur. Sicut ergo in Judam temere percipientem corpus Domini fatanas intravit, quem confectum fuisse: ita colligebat Abbas, etiam hunc sortibus aliquo sacrilegio comminatum, quod ea fere hora atrocibus cruciaretur a demone, quae fuisse sacris initiatus, cautè ab eo expiscarentur, numquid ejus conscientiam gravaret, si quid haberet, quod animae ejus conscientiam gravaret, si quid haberet, quod animae ejus conscientiam gravaret.

C In Actione secunda Concilii Lemovicensis, postquam de impedimentis actum est: quibus prohibetur aliquis ad sacros Ordines promoveri, recitatur, quod Benedictus IX. Antistes Romanus ad Odilone Abbatem Cluniacensem referens, ille, qui adhuc vivens est, qui Stephanum Episcopum dolo occidit, cum non inveniret pro tanto crimine poenitentiam, Cluniacum ecelesiam petiit, Monachus ibi effectus est, qui legere, & cantare tanquam peritus clericus sciens, ab Odilone Abbate cogitabatur offerri Episcopatu ad gradus altaris. At providenter tractans venerandus Abbas, Interis directis ad Papam Romanum, consilium expostulat, & crimen Monachi intimat. Cui Apostolicus talia remandit. Impossibile est, talem ad aliquem gradum promoveri, neque etiam offerre oblationem ad manus Sacerdotis, ne forte pro eo uno in plures furor Domini descendat. Sed nec communionem sanctam accipere potest: in exitu autem vitae pro misericordia ad viaticum detur. Ita haec tenus ille vivit in paenitentia, non offerens, non com-

municans. *Ex Actis Concilii Lemovic. Baron. tom. II. ann. 1034. 24. 25.*

In tempore Sancti Benedicti, Aquincensis Ecclesiae Clericus a demonio vexabatur, qui a venerabili viro Constantino Ecclesiae ejusdem Antistite, per multa fuerat Martyrum loci transfusus, ut sanari posset. Sed sancti Dei Martyres, noverunt ei donum sanatis tribuere, ut quanta esset in Benedicto gratia, demonstrarent. Ductus est itaque ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Jesu Christo Domino preces fundens antiquum hostem de obsequio hominis protinus expulsi cui sanato precepit, dicens: Vade, & post hoc carnem non comedas, ad sacrum vero ordinem accedere nunquam praesumas. Quocumque autem die ad sacrum ordinem accedere temerarie praesumpseris, statim juri diaboli iterum mancipaberis. Decessit ergo Clericus sanus, & sicut ceteri solet animam pena recens, ea, quae viri Dei praecerat, interitum custodivit. Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrasset, & minores suos sibi in superponi in sacris ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit, atque ad sacrum ordinem accessit, quem mox is, qui reliquerat, diabolus tenuit, eumque vexare, quousque animam ejus exciteret, non cessavit. *Greg. lib. 2. Dial. cap. 16.*

Cum anno domini 615, magna multitudo eorum, qui manum perficam dederant, confugisset Alexandriam, & esset magna alimentis penuria, maxime, quod nec illo tempore Nilus ascendit, per consueverat, & pecuniae Ecclesiae essent consumptae, coactus est Joannes Ep. Alexandrinus mille libras auri mutuas accipere ab aliquibus. Cum autem eas quoque consumpsisset, agitabatur magna sollicitudine, & Dei orabat benignitatem, ut in rebus dubiis aliquam viam excogitaret. Sed etiam ad tantam redactus fuisset inopia, non fuit tamen vidus in calamitate, non divinas leges, & sacras constitutiones affecti dedecore, nec intermittere commissum sibi gregem accurate regere. Itaque cum quidam Clericus ex illis, qui secundas nuptias contraxerant, abundans divitiis, vellet conferre gradum Diaconatus, rescivisset autem has Patriarchae angustias, & arripuit tempus tanquam opportunum, si pecuniam levata inopia, afflueretur, id, quod desiderabat, chartam tradidit beato Joanni, quae sic habet: Cum accepissem angustias, in quas redactus est munifici dextera Domini mei, non existimavi oportere me quidem degere in deliciis, & rerum abundantia, Dominum autem meum redactum esse in angustias. Sunt autem apud me fragmentum quadam multa librae, auri autem centum librae, & quinquaginta: eas velim per te dare Christo; si tamen iudicatus fueris dignus esse Diaconatu per sanctam tuam ordinationem: inventum est enim alieubi divitum esse apud Apostolum, necessitate legis, quocumque fecit translationem. Eum ergo secum accessit Patriarcha, non volens multis praesentibus eum afficere dedecore, & dicit: Tua quidem oblatio, o fili, est magna, & huic temporis necessaria; sed est vitiosa, & propter hoc ipsum non admittenda. Non ignoras enim, quod oves, quae ex lege offerbantur, si non essent vitii expertes, etiam si essent magna, non poterant admitti ad sacrificium. Quia de causa, nec munera Cain fuerunt accepta. Illud autem, ex necessitate etiam fieri legis translationem, hoc ab Apostolo didum esse scimus de lege veteri. Quid enim tibi videtur, quod scriptum est apud fratrem Domini Jacobum; si fecerit tibi, qui totam legem impleverit, in uno autem lapsus sit, esse omnium reum. Fratres autem nostros pauperes, etiam si nos versemur in inopia, qui alii Deus utique in Hodiernum diem, ipse eorum quoque de cetero curam geret; si modo nos ejus mandata servemus immobilia. Quid enim, quod facere non possit? aut quid sit difficile ei, qui quinque panes in deserto aliquando multiplicavit, si decem modios, qui sunt in meo horreo, benedixerit, eos in magnam augere multitudinem? Quomobrem tibi, o fili, conveniet illi, quod Simoni didum est in Actis: *Nov est tibi pars, neque fors in hac parte.* *Leont. in vita Jo. Elemosynarii apud Baron. tom. 8. ann. 615. 2. 3. 4.*

* ORDINARI SACRORUM COLLATIO SEMPER IN ECCLESIA USURPATA.

EX S. SCRIPTURA. CHRISTUM in novissima Cena Apostolos suos ordinasse, & consecrasse Sacerdotes, dum illis dixit, Hoc facite in meam commemorationem, omnium est sententia, definita in Concilio Tridentino sess. 22. c. 1. Siquidem per illa verba acceperunt potestatem consecrandi, & offerendi Eucharistiam, prout eam Christus consecraverat, & obulerat. Erat namque consecratio illa, quam Christus faciebat, realis oblatio sacrificii, quia per eam quasi realem transmutationem ponebatur, & offerabatur in Dei honorem nobilissima victimam, scilicet corpus Christi. Deinde eidem Apostolis post resurrectionem concessit potestatem abolvendi: ut sicut prius in corpus suum verum, ita postea in corpus suum mylticum potestatem haberent. *Joan. 20. Matth. 28. Luca 22. 1. Cor. 11.*

Paulus Timotheum creavit Episcopum, & Titum Cretensem. *Baron. Tom. 1. an. 57. num. 187. 1. ad Tim. 1. Idem Paulus, & Bernabas ordinati fuerunt Episcopi per manus impositionem.* *Ador. c. 13.*

HISTORICA. S. PETRUS Marcum Evangelistam ordinavit tanquam maxime idoneum ad praedicandum Evangelium, cumque Alexandriam & ablegavit. *Baron. Tom. 1. an. 45. Niceph. lib. 1. cap. 15.*

APOLLINARIS cum eodem Apostolo Romam venit. Ubi ab illo ordinatus Episcopus, Ravennam praedicandi Evangelii causa mittitur. *Idem Anno 44. Ex Metaphrase.*

Nihil autem adeo omni aetate observatum reperitur, ac ministrorum Ecclesiarum, unde & nota estimatur veteris Ecclesiae, ordinatio. Semper enim praedictorum ordinum in ea distinctio reperitur, & functiones distinctae, idque certo ritu, & ceremoniis. Sic ut super vacuum sit illius exempla velle in medium adducere. Constat enim ex historis antiquissimis semper fuisse sacerdotes in Ecclesia, idque non quovis fidelis, sed certos homines, & ad id auctoritate Episcopi deputatos, ac consecratos. Item Diaconos, & alios inferiores. Testimonia SS. Patrum videntur apud Bellarm. & Coxium, in quibus frequens omnium ordinum mentio fit.

testatem consecrandi, & offerendi Eucharistiam, prout eam Christus consecraverat, & obulerat. Erat namque consecratio illa, quam Christus faciebat, realis oblatio sacrificii, quia per eam quasi realem transmutationem ponebatur, & offerabatur in Dei honorem nobilissima victimam, scilicet corpus Christi. Deinde eidem Apostolis post resurrectionem concessit potestatem abolvendi: ut sicut prius in corpus suum verum, ita postea in corpus suum mylticum potestatem haberent. *Joan. 20. Matth. 28. Luca 22. 1. Cor. 11.*

Paulus Timotheum creavit Episcopum, & Titum Cretensem. *Baron. Tom. 1. an. 57. num. 187. 1. ad Tim. 1. Idem Paulus, & Bernabas ordinati fuerunt Episcopi per manus impositionem.* *Ador. c. 13.*

HISTORICA.

S. PETRUS Marcum Evangelistam ordinavit tanquam maxime idoneum ad praedicandum Evangelium, cumque Alexandriam & ablegavit. *Baron. Tom. 1. an. 45. Niceph. lib. 1. cap. 15.*

APOLLINARIS cum eodem Apostolo Romam venit. Ubi ab illo ordinatus Episcopus, Ravennam praedicandi Evangelii causa mittitur. *Idem Anno 44. Ex Metaphrase.*

Nihil autem adeo omni aetate observatum reperitur, ac ministrorum Ecclesiarum, unde & nota estimatur veteris Ecclesiae, ordinatio. Semper enim praedictorum ordinum in ea distinctio reperitur, & functiones distinctae, idque certo ritu, & ceremoniis. Sic ut super vacuum sit illius exempla velle in medium adducere. Constat enim ex historis antiquissimis semper fuisse sacerdotes in Ecclesia, idque non quovis fidelis, sed certos homines, & ad id auctoritate Episcopi deputatos, ac consecratos. Item Diaconos, & alios inferiores. Testimonia SS. Patrum videntur apud Bellarm. & Coxium, in quibus frequens omnium ordinum mentio fit.

* BOENA EORUM, QUI SACROS ORDINES CONFERRERE, AUT ILLORUM MINISTERIA OBIRE, ABSQUE DEBITA FACULTATE, & ORDINATIONE PRAESUMPTURUM.

EX S. SCRIPTURA.

In veteri lege Moyses (qui verus sacerdos, & Pontifex erat ex Dei institutione) primus ordinavit Aaron, & filios eius Levitas in sacerdotes absque consensu, vel consilio populi. *Levit. 8.*

SAUL non expectato Samuele, obtulit sacrificium, male sibi vindicans quod esset tantum sacerdos, ob idque regni, atque vitae privationem multatus. *1. Reg. 13.*

Quia cum calcitrantibus bobus arcam Dei gestantibus eam ad casum inclinatam, ne corrueret, tetigisset, ejus rei causa statim a Deo percussus interit. *2. Reg. 6.*

OLIAS Rex, qui sacerdotale usurparat officium, lepra perfunditur. *2. Paral. 26.*

* AB EPISCOPIS HAERETICIS ORDINARI QUI RECUSARUNT.

Cum divus Eusebius presbyter orthodoxus post multa certamina, & certaminibus respondens victorias martyrum quoque morte clausisset diem suum, convenit de more gentis illius Concilium. Advenit & Jovianus, qui tum Perigenis Episcopus erat. Hic modico fuerat tempore conjunctus cum Arianiis. Cum autem videri suffragis sui divo Eusebio Antiochum sufficeret, adducitque ad mensam divinam cogentem fuisse fletere, & ipse conversus vidisset Jovianum quoque impotentem manum capiti suo, repulit illam, petique, ne interfecto numero consecraturum se, quod suffere manum admittitram blasphemiam sacrorum posse se negare. *Theod. lib. 4. hist. Eccl. cap. 15.*

MAVRIA Inaeclitatum, sive Sataconorum Regina, oblitata sexus sui, & animum induta virilem, praedas egit in vicinia Romani Imperii. Hae post non paucos conflictus caedere factio lumen accepit cognitionis divinae, itaque petiit, ut Pontifex mittatur genti suae Moses quidam: qui in finibus Alexandriae, ac Palaeestinae moraretur. Hac Valens petitione delata, ad se jubet adduci divinum hominem Alexandriam, atque ibi Pontifici gratia insigniri, propter ejus loci vicinitatem. Quod cum deducit fuisse, cerneretque Lucium (Episc. haereticum) imponere sibi manum velle: Absq, inquit, ut tua me manus consecret. Te enim invocante Spiritus gratia non venit. Tum Lucius. *L. E. Theat. vii. Human. Tom. V.*

Unde hanc conjecturam, inquit, facis, cum hoc dicit? Non inquit ille, conjecturam sequens dico, sed certo scio: pugnas enim cum Apostolicis dogmatibus, & contraria illis doces, cumque blasphemiam verborum scelera conjungas factorum. Cui enim impio non fuit per te insultandi Ecclesiae facis? Cui enim impio non fuit per te insultandi Ecclesiae facis? Cui enim impio non fuit per te insultandi Ecclesiae facis? Cui enim impio non fuit per te insultandi Ecclesiae facis?

ETAS ORDINANDORUM,

ALIAQUE REQUISITA.

Aetatem ordinandorum Concilium Trid. ff. 23. cap. 12. ita definit. Nullus in posterum ad Subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum: ad Diaconatus ante vigesimum tertium; ad Presbyteratus ante vigesimum quintum (inchoatum utrobique intellige, etiam per unum diem, inquit Henricus & Regin. aetatis suae annum promovetur,) quod etiam ad Regulares extendit, quibusvisque privilegii exclusus. Neque potest Episcopus in hoc dispensare. Reperitur in quadam Tornacensi Synodo decretum, quod ex quo Gregorius XIII. Calendario decem dies detrahit, providendi ad ordines, illorum rationem habere: eosque debeant implevisse. Sed illi alibi non servatur.

Præter superiora requiritur in secularibus ad majores ordines procedentibus Tutulus sive Patrimonialis, sive beneficii Ecclesiae. Caput exacta non est utrobique eadem. In Provincia Mechliniensis hadenus fuit 40. florenorum Brabantia; modo tamen ex decreto Episcoporum excrevit ad 70. flor. Et debent ordinandi jurare, quod cum Tutulum verè possideant, eumque non alienabunt, nisi de alio eis fuerit provisum.

* ORDINES RELIGIOSI.

EORUMQUE DIVERSITAS. ORIGO. IN Genere, & Particulari.

Petatur ex Laico Religione, considerata ut est status hominis tendentis ad perfectionem.

* Organum.

* DEFINITIO, & ETYMOLOGIA.

Organum vox est Graeca, idem significans quod Latine Instrumentum. Per excellentiam tamen per instrumentum Musico usurpatur. Apud Philosophos legitur organa sensuum, quae sunt vel instrumenta sensationum.

ILLIUS INVENTIO.

Scriptura sancta Organorum primam inventionem tribuit Jubal filio Lamech, quem vocat patrem, id est, inventorem Cytharæ, & Organi. *Genes. cap. 4.*

Sed difficultas est, quid per organum Scriptura intelligat. Analaris Fortunatus de Eccles. offic. scribens, arbitrat per organum omnis generis instrumentorum musicorum vasa significari. Et certe David, dum voluit Deum laudari in choris, & organo, non videtur intelligendum de ejusmodi instrumentis, quae solibus reguntur, praesertim cum dicat tempore captivitatis Baby lonicae populum suspendisse organa in salicibus. *Psal. 136.*

Idem David cum induceretur arca de domo Obededom in Hierusalem, percutebat in organis armagatis, saltans &c. *2. Reg. 6.* quae sane in organis nostratibus locum non habent.

Organorum inventionem tribuit Michael Glycas in annalibus suis Theophilo Imper. Constantinopolitano, qui floruit anno 829. Natra: Gaguinus in Francia nunquam id genus instrumenti notum fuisse ante Ludovicum Pium Regem: ad quem cum venisset Gregorius quidam sacerdos Graecus, cum Bauduino Pannoniae Praefecto, & concinnandorum organorum mirus opifex esset, in Galliam ac intulit, ac regio stipendio sustentatus, plura ibidem confecit, & ad alii confecerit, ad laboravit. *lib. 5. de reg. Francia.*

Vuu USUS.

Græci Orthographiam, nos Rectè scribendi scientiam appel- lamus. Cujus quidem vel maxima haberi debet cura, cum vel utrius literæ, syllabæ, distinctionis transpositio, omiffio, dimi- nutione, vel adjectio integram orationem aliquando hinc inde, & inofficium reddat, ac lectorem detineat: notum est illud tri- viale, Inter vos, & va est differentia magna, quod ortum vo- lunt ab inficitia cujusdam Empirici, qui ægro præscripserat in dietam duas recentes oves, cum mollia, & recentia ova scribere debuiffet.

Sic & apud Ausonium legitur. Salgama non hoc sunt quædã balsama, cedite odores. De Orthographia non observat vitio, Videatur Locus de Grammatica, Tit. Exercitio Grammatica. Edidit non ita pridem hanc Orthographiæ querimoniam Cornelius Kiliianus in Plantiniana Typographia Corrector, & verbis concinnandis facilis.

ORTHOGRAPIÆ QUERIMONIA. Olim Orthographiæ causa lis nulla Latinis. Aut si parva fuit, parvo est finita tumultu, Dum patriam unanimes linguam colere peritis; Atque usum penes arbitrium, jus, norma que mansit. Nunc ab illi nunc quam dira animis discordia gliscit. Postquam ne nimio certatim ornare nitore Persudiosa coheret, votis contraria, capiti! Quæ non arma malo sunt suppeditata furori? Hic veteres magno lapides conamine profert, Marmorea moles, cippos, pylasque volutat, Audent in interpidus vastas motare columnas Exesa est illi est rubigine lamina pressa: Bractea scabra alius, nummique ex ære vetusti, Membranae pures, maculis sordata papyrus, Et libri, quorum fugientes litteræ, in annis Extrita, ambigueque notæ, turpesque lacunis, Absurdo sensu, dubiis, mendisque redundant. Postquam adeo sevis captum est certarier armis; Cordatè à doctis intercessum fuit: unde Gratia, Tortelli, merito tibi magna, deinde Et Despauterio, Valle, Villicio, & Aldo, Nemio, & arte bonis quotquot sunt semper, ægetur. Hinc equidem certam cæpi sperare quietem: Verùm spes hæc me, pacisque sefellit amantes. Namque animis hæsit multorum prava simulas, Qui nova præfractè meditando prælia, rursus Diram funestis præbent certaminis ansam. Tali autem satagens maturè occurrere liti, Orthographos omnes obsecro, & obsecro pacem Anteferant bello, nec seditionibus infont: Et parvi faciant, infueto littera more Si tollatur ab his, aut adiciatur ab illis, Muteturque frequens; eadem modò dicitur constet. Accentus, apices, diphthongos, denique quidquid Esse supervacuum parvique putabitur usus; Hebræis, Græcis, quorum hæc inventa, relinquunt: Hisce nec utantur, nisi cum res postulat, aut cum Tollendi causa dubii, herentemque juvandi Leorem, in primis consuevit esse necessum. Hac sunt, Orthographos paucis quæ scire volebam.

ORTHOGRAPIÆ QUERIMONIA. Olim Orthographiæ causa lis nulla Latinis. Aut si parva fuit, parvo est finita tumultu, Dum patriam unanimes linguam colere peritis; Atque usum penes arbitrium, jus, norma que mansit. Nunc ab illi nunc quam dira animis discordia gliscit. Postquam ne nimio certatim ornare nitore Persudiosa coheret, votis contraria, capiti! Quæ non arma malo sunt suppeditata furori? Hic veteres magno lapides conamine profert, Marmorea moles, cippos, pylasque volutat, Audent in interpidus vastas motare columnas Exesa est illi est rubigine lamina pressa: Bractea scabra alius, nummique ex ære vetusti, Membranae pures, maculis sordata papyrus, Et libri, quorum fugientes litteræ, in annis Extrita, ambigueque notæ, turpesque lacunis, Absurdo sensu, dubiis, mendisque redundant. Postquam adeo sevis captum est certarier armis; Cordatè à doctis intercessum fuit: unde Gratia, Tortelli, merito tibi magna, deinde Et Despauterio, Valle, Villicio, & Aldo, Nemio, & arte bonis quotquot sunt semper, ægetur. Hinc equidem certam cæpi sperare quietem: Verùm spes hæc me, pacisque sefellit amantes. Namque animis hæsit multorum prava simulas, Qui nova præfractè meditando prælia, rursus Diram funestis præbent certaminis ansam. Tali autem satagens maturè occurrere liti, Orthographos omnes obsecro, & obsecro pacem Anteferant bello, nec seditionibus infont: Et parvi faciant, infueto littera more Si tollatur ab his, aut adiciatur ab illis, Muteturque frequens; eadem modò dicitur constet. Accentus, apices, diphthongos, denique quidquid Esse supervacuum parvique putabitur usus; Hebræis, Græcis, quorum hæc inventa, relinquunt: Hisce nec utantur, nisi cum res postulat, aut cum Tollendi causa dubii, herentemque juvandi Leorem, in primis consuevit esse necessum. Hac sunt, Orthographos paucis quæ scire volebam.

Ofcitantia.

Vide ACEDIA. Ofcitantia reprehensa. Pese ex Loco de Urbanitate.

Ofculum.

DEFINITIO, ET ETYMOLOGIA.

Osculum quasi os contractum, amoris indicium est. Hebræis Nefchikab à rad. Nefchab osculatus est. GENERA VARIATA. Donatus tria facit osculandi genera, eaque nominibus distinguit, vocans Osculum, Basium, & Suavium. Oscula officium sunt, inquit, basia pudicorum affectum: Suavia Libidinum, vel amorum. Theologi docent tripliciter posse figi osculum. Primo in signum amicitie. Secundo causa delectationis concubitus. Tertio, causa delectationis osculi per se considerati. Unde dicunt osculum aliud esse libidinosum, & illicitum, ut si fiat duobus posterioribus modis; quia etiam tertius modus remotè disponit ad pollutionem, & ulteriorem consensum, ut tenent communiter: Et benevolam, sive amicitia, quod

juxta patriæ consuetudinem fit in testificationem amoris, & unionis animorum, sanguinis, vel professionis. Est etiam Osculum sanctum apud Apostolum. 2. Corinthe. 13. De quo infra.

USUS ANTIQUUS.

QUI QUOS OSCULATI.

Upota

Mulieres.

Legati Perfarum à Dario missi in Macedoniam terram, aquamque petentes, à rege Amynta magnificè excepti, in convivium Græcas mulieres quoque introduci petierunt. Amyntas nihil denegare ausus, introduxit quidem, sed ex ad- verso federe jusfit. Ibi cum legati earum aspectu eliquescerent, & asfidere sibi rogarent: etiam in hac parte morem illis ges- sit Amyntas. Tum illis asfidentes patri morem contrectare, & suaviari cæpere. Quam intempticium indignatus Alexander regis F. ablegato patre, mulieres tanquam ad concubitum evocans, illarum loco adolefcentulos habitu mulieri intro- ductos singulis adjunxit, à quibus scias clarum gestantibus Per- fae interfecti fuere. Herod. lib. 5.

Romani cognatas mulieres oris osculo salutare consuevere. Cujus rei Plut. in Problem. 19. de claris mal. cap. 1. alias ponit causas, sed & hæc, quod mulieribus Romanis vini usus interdicitus esset, & idcirco ne bibentes laterent, sed domesti- corum congressu redarguerentur, osculandi consuetudinem introductam.

Anglorum mulieres non cognatos modò, ut Romanæ, sed quocumque generatim osculo tantum salutant, resalutantque & illud quidem prioribus, ut dicitur, labris tam decentissimè quam honestissimè faciunt. At que regio sunt sanguine editæ, non osculo inferioribus libant, sed manum averfam por- rigunt, perinde ac viri inter se salutationis causa solent dex- tram jungere dextræ. Polyd. lib. 4. c. 13. de Invent.

Pueros. Alexander Magnus, cum Darii matrem, uxorem & filium in potestatem redegit, puerum in amplexum sustulit. Qui cum ab osculo, & complexu ejus aliquandiu pependisset. Alexander ad Ephesioneum conversus: Quam vellem, inquit, Darius vel tantillum ex hac indole habuiffet: Diod. lib. 17.

Reges, Principes. Chares Mytilenæus Alexandrum Magnum prædicat, in con- vivio quodam cum bibisset, phialam uni ex Amicis porrexif- se: illum phiala accepta ad aram verum assurrexisse, ac cum hausisset adorasse primum, deinde osculum Alexandrum in convivio, mox accubuisse. Atque id similiter deinceps omnes fecisse, unico excepto Callisthene. Plut. in Alex.

Romanos principes peregrè profecturos, & mox urbem repetentes condito more senatores osculo excipere solitos, testatur Cælius: si fide memis dextras victrices deosculaban- tur, servatæ fidei gratia. Alex. ad Alex. lib. 2. c. 19.

Legatos. Severus, qui postea Imperator fuit, legatus proconsularis in Africa, municipem suum Leptianum lustuario admovit, quod se, quem diu non viderat, veteri consuetudine freret, ex occurfu, complecti, & osculari ausus esset, adhibito elogio, Le- gatium pop. Rom. plebejus homo non temerè amplexaberis. Sab. lib. 5. En. 7.

Filios. Isaac Jacob filium prius osculatur, quam benedicat. Esau qui tardius venerat, prospera quædam precatur, verum absque osculo, Genes. cap. 27.

David rex Absalon filium ab exilio revocatum deoscula- H tusest. 2. Reg. 14. In Evangelio Pater filium prodigum redeuntem osculo excipit.

Uxores. M. Cato Censorius Manlium senatu movit, quod interdù présente filia uxorem suaviafset: asserens, se nunquam, nisi cum tonaret, à sua complexum. Alex. lib. 2. c. 25.

De Amalfunta Longobardorum Regina Theodorici Italæ Reg. filia narratur, quod cum post mortem mariti, ex quo nullos liberos suscepserat, prudenter regnum administrasset, & à proceribus potestatem accepisset, aliquem sibi in ma- ritum, & regem eligendi, accesserit sibi quemdam spectatæ virtutis virum Theodatum nomine. Is cum se ad certum ne- gotium regni vocari existimasset, cum obviam sibi reginam vidisset: equo desiliit, ejusque manum osculatus se incurva- vit. Cui illa subridens: non manum tantum ait, sed faciem te osculari

osculari oportet, ut ita non subditum amplius; sed maritum A se agnoscere declararet.

Maritos, Cognatos. Perique capta Troja profugii, tempestate, & navigandi im- peritia ignoto pelago in Italiam delati fuere. Cùmque ad Tyberim fluvium egrè tenuissent stationem, & portum neces- sarium, virique per agrum vagarentur, ut aliquos exciperent: ex quibus, quæ in regione essent, discerent: mu- lieribus Trojanis subiti cogitatio, quamcumque sedem in omni errore, & navigatione hominibus aspirante fortun- nam esse amplectendam, patriamque faciendam, cum reci- pere amissam non valeant. Unde coitione facta naves, una præunte, ut ajunt, Roma, incenderunt. Quo perpe- trato, viris se, qui ad mare opem latari accurrebant, obviam dederunt. Cùmque infensos timerent, hinc viros, hinc ne- cessarios complexæ, osculataque abundè hac comitate eos pla- caverunt. Hinc inolevit mos, qui etiam nunc manet, ut mu- lieres Romanæ osculo propinquos saluent. Nam cum ne- cessitate cognoscerent Trojani, simulque incolarum ad- versus se benignitatem, & humanitatem experirent, col- laudantur feceruntur factum, ibique una cum Latinis con- muleres querent vinum. Plut. de Virtut. mul.

Fratres. Esau Jacob fratri in Cananæm redeunt ex Mesopotamia obviam factus, in collum ejus influit: cumque complexus, obvis flentem osculatus est. Genes. 33.

Mortuos. JOSEPH Patriarcha, mortuo Jacob patre, ejus faciem cum fleru osculatus est. Gen. 50.

Hospites, Peregrinos. Quam familiare fuerit osculum apud Judæos in salutationi- bus, & congressibus, dum vel primum convenirent, vel rur- sus ab invicem digrederentur: aut si amicus aliunde subintrat- ret, ex pluribus Scripturæ historiis clarum evadit, & non nul- las sequentibus titulis adducemus. Sic & apud Græcos ad. n. Eumæus Telemachum adventem excipiens, eum deoscu- latur. In Belgio, Gallia, Anglia, mos invaluit hospites of- culandi.

Parentes. Pleusus in Epidico: Quid est, pater, quod me existivisti ante ades? P. Tuam ut matrem vidoas, adeas, adveniendes salutem, atque osculum. Illos, qui sunt ejusdem Religionis, & Professionis.

Sic in Ecclesia primitiva Christiani dum conveniebant, mutuis osculis charitatem, & animorum in eadem religione consensum testabantur, quod osculum vocabatur Sanctum. Ita Paulus monit Corinthios, invicem salutare in osculo sancto. Moris quippe erat, idque valde solemne primis Christia- nis, ut tum aliis, tum maxime dum conveniebant in Ec- clesia, sive ad sacram Synaxim, sive osculo, sive amico com- plexu salutarent, dicentes, Pax tecum. Eratque communica- turis hoc symbolium veræ charitatis, ac remissæ injuriæ, ut docet Cyrillus, Cateches. 5. mystag. Cujus etiam mysticam causam dat, quia Christus per os ingreditur, unde & os velut ja- nuam osculatur. Solebant enim Christiani olim templorum januas osculari ob religionem loci sacri.

Etiã hodie quibusdam locis hoc osculum ante S. Com- munionem usurpatur, ut tradit Cornel. à Lapide in c. 13. Epist. 2. ad Corinth. Verum quia nonnunquam olim fraus irrepebat, cum viri, quamvis à feminis disjuncti, inter eas se immisce- derent, & illas oscularentur, hinc pro osculo oris successit of- culum Tabellæ Pacis, quæ modo in Missa traditur, aut in solemnio officio mutuis complexus.

Et memorat Strucius lib. 2. Antiq. Convivial. cap. 32. morem se invicem osculandi in sacra Synaxi, mutatum in circumge- statæ crucis, aut sanctarum reliquiarum osculationem, quam pacificæ vocabant. Quin olim in Sacro Rom. Pontificis, & solemnio quacumque hoc tempore etiamnum pacis nuncupatio osculatione fit, de quo verus: Ipse etiam casta dum operatur mente Sacerdos, Oscula dat, quæ deus ille, vel ille alius.

Porro non est prætereundum hoc loco S. Chrysost. de hoc osculi ritu pronuntiatum. Ob id inquit, nobis datum est oscu- lum, ut charitatis iniquitas, ac fomes sit, ut affectum inflamer, ut hac ratione nos ipsos mutuo amemus, velut fratres invicem se amant, patrefque vicissim filios, immo etiam multo vehem- entius. Illa enim naturæ sunt, hæc gratiæ. De hunc modum animæ inter se devincuntur: Ob eam causam etiam ex pere- L. B. Theat. vir. Human. Tom. V.

grinatione aliqua reverfi, mutuo nos osculamur, animis vide- licet ad mutuam congressum accedentibus. Hoc enim possifi- mum membrum est, quod animi affectum nobis prædicat. Quin de hoc sancto osculo aliud quocumque afferi potest. Quid tandem? Templum Christifimus. Itaque templi vestibula ad adieum osculamur, cum aliis osculamur. An non certi- turis, quoniam homines etiam hujusce templi vestibulis oscu- lum figunt, partim inclinato capite, partim manu tenentes atque ori manum admoventes? Ac per has portas, & januas, ingressus est Christus, & ad nos ingreditur, cum communi- camus. Homil. 30. ad Cor. 2.

Amicos. Apud Persas, amicos invicem osculo excipere solitus. Xer- noph. in Cyripadia, 19. Herod. in Clito testatur. Immo salutatio- nis loco occurrentes sibi mutuo in via osculabantur. Seniores, Dolos.

Lacedæmoniis non tantum oscula permittebantur, sed & instituti ludi, ac proposita præmia, quæ seniores benignius, ac lepidius basarent. Nisæorum id inventum, & à Megarensi- bus etiam in honorem Dioclis observatum. De quo vide Cæc. lib. 15. cap. 9. Darius Zorobabelem rectè de veritatè differentem osculo F complectitur. 3. Esd. cap. 4.

MOS OSCULANDI PUERORUM.

Est Pueris familiare genitricem, & nutricem amplecti, & of- culis tenellum adfectum testari. Fuit olim inter eos, uti & nunc usum receptum, ut parentes, vel alios amantes osculenter, auribus eorum manu utraque complexis, & attraxis. Et hoc osculi genus veteres appellabant Χῆρῶν, sive Ollam, ut tradit Canterus lib. 1. Novar. lect. cap. 17. forte quod eo gestu, ut caput ollæ, ita aures anasarum speciem referrent.

Græcum hujus rei exemplum Julius Pollux, adfert lib. 10. cum de Coqui Instrumentis disserit. Λαζῶν ὄνομα πινυῶν ὀφθαλμοῦ. Hoc est. Ollam prebentis osculatur auribus. Etiam Clemens Alex. lib. 5. Strom. hujus consuetudinis me- minit. Et Plut. in libello regi & cæsar.

Et Latinis Plautus in Pœnulo, hoc genus osculi expressit, ubi Milphio servus Adelphogeni meretricis figi ablanditur: Sine te uxorem, sine te prædani auriculis, sine dem suavius. Tibullus lib. 2. inter felices anni eventus hunc numerat. Et fortis matrona dabit, natuque parenti, Oscula compressis auribus eripiet.

Vide infra Titulo proximo insequenti.

QUA PARTE. Ofculari.

Perse si in via sibi invicem occurrant, salutationis loco fe- se mutuo osculantur. Quod si alter fuerit humilior paulò, genas osculantur duntaxat: sin autem fuerit alter multo igno- bilior, prostratus adorat honoratorem. Herod. lib. 1. Chytra Polluci, vel Cythron Suidæ, modus osculandi apud Antiquos, cum apprehensis utrinque auribus pueros, puellæ- ve exosculabantur, quæ de re paulò ante plura diximus. Plut. in eo, qui De audiendo inferibitur, rationem asfert, quod puerorum aures bonis sint imbuenda colloquii. Cysal. Dial. 6. Hist. poet.

Manus. Romani milites Imperatorum victrix dexteras deoscula- bantur, quod fidei illorum imperio hostes vicissent. Alex. H lib. 5. cap. 3. Nostri Antistites dextram manum averfam adentibus re- ligiosè osculandam porrigunt, inquit Polyd. de Invent. Plin. n. 11. dicit religionem aliquam esse in dextera, quæ in fide porrigitur, quæ osculis averfa appetitur. Testatur idem Ape- lejus lib. Asini sui 2.

Pedes. Testis est Seneca lib. 2. de Benef. cap. 12. C. Julium Cæsa- rem potrexisse ad osculandum sinistrum pedem Pompejo Pe- no, ut ita offenderet foculum auratum, margariticque di- stinctum.

C. CALIGULA Imper. osculabatur paucos: manum suam, pe- demque plurimis, inquit Senatoribus ad osculandum præbebat: ita ut ii, quos ipse osculatus esset, et etiam in Senatu gratias agerent: licet salutatores quotidie in conspectu omnium oscu- laretur. Suet.

Imperatores antea manus exosculandas nobilibus præbe- bant, Vuu 4